

N:o 48.

Ank. till Riksd. kansli den 23 april 1909, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående folkskoleväsendet i vissa städer, lag om ändrad lydelse af 1 § i kungl. förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 och lag om ändrad lydelse af 2 och 28 §§ i lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn den 13 juni 1902, dels ock inom Riksdagen i ämnet väckta motioner.

Uti en den 26 februari 1909 dagtecknad proposition, n:o 103, hvilken af båda kamrarna blifvit till lagutskottet hänvisad, har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden, föreslagit Riksdagen att antaga nedanstående förslag till

- 1:o lag angående folkskoleväsendet i vissa städer;
- 2:o lag om ändrad lydelse af 1 § i kungl. förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862; och
- 3:o lag om ändrad lydelse af 2 och 28 §§ i lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn den 13 juni 1902.

I sammanhang med ifrågavarande proposition har utskottet till behandling förehafvt tre i anledning af densamma afgifna, till utskottet hänvisade motioner, nämligen motionen n:o 66 inom Första Kammaren af herr

Sam. Clason samt motionerna inom Andra Kammaren, n:o 218 af herr *Värner Rydén* och n:o 226 af herr *J. Byström*, i hvars yrkande instämt herrar *Adolf Janson*, *Smeds Lars Olsson* och *Karl Otto*.

Herr *Clasons*
motion.

Herr *Clasons* motion är af följande lydelse:

»I proposition, n:o 103, har Kungl. Maj:t förnyat den framställning om lag angående folkskoleväsendet i vissa städer m. m., som vid förlidet års riksdag framlades i proposition, n:o 181, men då af Riksdagen afslogs. Med hänsyn härtill anhåller jag att härmed få upprepa den motion (n:o 69), som då i anledning af nämnda kungl. proposition väcktes af mig jämte hrr *Lars Berg*, *E. L. Petersson*, *K. J. Ekman* och *P. Sörensson*, och i hvars syfte då jämväl instämde hrr grefve *Gust. Lewenhaupt*, frih. *Carl Kling-spor*, *C. H. von Mentzer*, *Carl H. Björck*, *P. Em. Lithander*, *Herman Rog-berg*, *Alfred Sandwall* och *C. A. Sjöcrona*.

De skäl, på hvilka vårt yrkande då stödde sig, hafva nämligen enligt min uppfattning sedan dess långt ifrån att minskas i giltighet snarare vuxit i styrka. Det beslut, som innevarande Riksdag fattat med hemstäl-lan om utredning, bland annat, under hvilka villkor det måtte kunna till-låtas medlem af svenska kyrkan att, äfven utan uppgifven afsikt att öf-vergå till annat trossamfund, utträda ur kyrkan, pekar nämligen hän mot uppkomsten af större skillnad än hittills mellan den borgerliga och den kyrkliga kommunen, och under sådana förhållanden blir gifvetvis det i förlidet års kungl. proposition framförda argumentet, att »stadsfullmäktige väljas i det närmaste af samma valmanskår, som bildar kyrkostämman», allt mindre hållbart. Att förslaget, såsom i år betonas, icke skulle bidra till skolans skiljande från kyrkan, synes icke heller kunna upprätthållas, då man framdeles måste få att räkna med en borgerlig valmanskår, af hvil-ken åtskilliga medlemmar kunna väntas stå icke blott utanför den nuva-rande kyrkan eller nuvarande kristna dissenters, utan äfven utanför hvarje kristlig åskådning.

Hvad åter angår förslagets detaljer, så tillåter jag mig på det be-stämdeste understryka hvad i fjolårets motion yttrades om den otydlighet och oegentlighet i förslagets första paragraf, som skulle kunna möjliggöra, att en kyrklig kommun skulle kunna mot sin egen vilja beröfvas en del af sin i lag stadgade kommunala själfbestämningsrätt.

Med åberopande i öfrigt af de skäl, som anförts i fjolårets, här såsom bilaga medföljande motion, får jag alltså hemställa,

att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition n:o 103 icke kan af Riksdagen bifallas, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående sådan ändring i kyrkostämmoförordningen af den 21 mars 1862, att kyrkostämmas be-

slutanderätt må, om sådant af henne beslutas, kunna öfverlätas åt särskilda fullmäktige samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill denna utredning kan föranleda.

Detta förslag ansluter sig, såsom af åberopade motion framgår, till innehållet nära till det af 1895 års särskilda kommitterade omfattade och öfverensstämmer i hufvudsak med det positiva beslut i ärendet denna kamrere fattade vid 1896 års riksdag. Principiellt riktigast synes mig också, att ändtligen en sådan utredning verkligen kommer till stånd. Emellertid har vid 1908 års kyrkomöte äfven framställts ett slags medlingsförslag i frågan, hvilket där vann 2 rösters majoritet, och som innebar en hemställan, att Kungl. Maj:t ville »låta verkställa utredning om och i hvad mån kyrkostämmas beslutanderätt kunde öfverlätas åt eller fördelas emellan särskilda af kyrkostämman valda fullmäktige och i vissa fall åt stads- eller kommunalfullmäktige, samt framlägga det förslag, hvartill denna utredning kunde föranleda». Därest lagutskottet icke skulle kunna i dess helhet tillmötesgå min framställning, hemställer jag subsidiärt, att det ville förorda detta kyrkomötets medlingsförslag.»

Med afseende å den vid herr Clasons motion fogade bilagan får utskottet hänvisa till motionen.

Herr *Rydén* har i sin motion anfört följande:

»Kungl. Maj:t har i propositionen n:o 103 ånyo till Riksdagens pröfning framlagt det förslag till lag angående folkskoleväsendet i vissa städer m. m., som vid 1908 års riksdag af Riksdagen afslogs. I anledning af Kungl. Maj:ts dåvarande framställning tillät jag mig att väcka en motion (n:o 315) af följande innehåll.

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående folkskoleväsendet i vissa städer utgör svar på framställningar från några stads-samhällen om öfverflyttning af beslutanderätten angående folkskolans angelägenheter från kyrkostämman till stadsfullmäktige. Till sitt ursprung äro dessa ansökningar från vissa städer ett utslag af en kommunal reaktion, som icke kunnat finna sig i att de små röstägarne i städerna med det stigande intresset för medborgerliga angelägenheter börjat deltaga i förhandlingarna å kyrkostämmorna. Den mängd invändningar mot kyrkostämmornas lämplighet som budgetbestämmande korporationer, hvilka plötsligt framkommo, så snart några nya anleten bröto af mot den gamla kända kyrkostämmoidyllen, där kyrkoherden, ett par af hans vänner och vaktmästaren utgjorde stämmomenigheten, äro i mycket uppkonstruerade. Det innersta motivet för de stora röstägarne att ej sällan gentemot en stor majoritet af röstande genomtrumfa dessa framställningar har varit att

Herr *Rydéns*
motion.

beröfva de små röstägarne yttranderätten i folkskoleangelägenheter. Så har saken uppfattats å ömse sidor. Och detta har varit anledningen till den strid, som förts i flera af våra stadssamhällen om denna fråga. Striden har varit hopplös för de små röstägarne. Deras röster ha drunknat i den hundragradiga skalans syndaflod.

Närmast till hands och öfverensstämmande med en vidt utbredd mening bland folkskolebarnens föräldrar i de städer, från hvilka framställningarna kommit, vore sålunda att yrka afslag på hela denna proposition. Då det emellertid torde vara lönlöst att så göra, då frågan kommit till den punkt, där den nu befinner sig, torde folkskolevännernas krafter böra inriktas på att åstadkomma det mesta möjliga af den förhandenvarande situationen. Att framställa förslag om förbättringar af den föreliggande propositionen, där så befinnes nödigt, måste nu vara uppgiften.

I främsta rummet fäster man sig då vid den föreslagna folkskolestyrelsens organisation.

Kungl. Maj:ts förslag angående folkskolestyrelsens sammansättning upptager egentligen tre valkorporationer: i kraft af sitt ämbete eller i städer med flera kyrkoherdar på grund af domkapitlets förordnande är en prästman *själfskrifven* ledamot, *stadsfullmäktige* utse hälften af det jämna antalet ledamöter, som skolstyrelsen upptager utöfver den själfskrifna ledamoten, och *kyrkostämman* utser den andra hälften.

Granskar man nu denna sammanställning af en styrelse, som i allt väsentligt kommer att bli jämförlig med en af stadsfullmäktiges öfriga nämnder eller styrelser, träda genast vissa oformligheter i dagen. Folkskolestyrelsen skall enligt stadsfullmäktiges beslut förvalta folkskolebudgeten och är inför stadsfullmäktige ansvarig för denna sin förvaltning. Det synes då vara en organisatorisk orimlighet, att *majoriteten af folkskolestyrelsen tillsättes af andra korporationer än stadsfullmäktige*. Skolstyrelsen skall utgöras af lägst 9, högst 21 ledamöter. I förra fallet utses 4 af stadsfullmäktige och 5 af andra korporationer, i senare fallet 10 respektive 11. Tydligt är, att en sådan anordning skall kunna bli rent af omöjlig, om skarpare konflikter skulle uppstå mellan den borgerliga kommunen och den kyrkliga. Om förvaltningen af skolans angelägenheter skulle ske i uppenbarlig strid mot stadsfullmäktiges önskingar och beslut, komme den anslagsgifvande myndigheten dock att sakna organ att göra sig af med denna styrelsens majoritet.

För en sådan organisatorisk oformlighet kan visserligen öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor åberopas som exempel. Men denna styrelsens sammansättning är i sig själf oformlig, äfven om man under en öfvergångstid på grund af historiska förutsättningar måste tolerera, att

stadsfullmäktige icke äga tillsätta majoriteten af öfverstyrelsen. Till exempel för landet i öfrigt, som icke drages med motsvarande kvarlevor af gamla föråldrade organisationsformer, bör organisationen i Stockholm sannerligen icke i denna del tjäna.

Det naturligaste är ju utan all gensägelse, att stadsfullmäktige tillsätta hela folkskolestyrelsen, och jag skulle ha framställt förslag härom, därest icke stadsfullmäktige i våra städer i stort sedt vore i så hög grad ensidiga representationer för sådana samhällsklasser, hvilkas barn icke erhålla sin undervisning i folkskolan. I likhet med de af ecklesiastikministern tillkallade sakkunniga finner jag det oundgängligen nödvändigt, att man ordnar det så, 'att målsmännen för barn i folkskolan — — — få en direkt hand med i fråga om skolstyrelsens sammansättning samt på så sätt känna sig mera intresserade af och för folkskolans angelägenheter'. Utan den starkt framåtdrivande faktor, som föräldraintresset innebär, hämmas hvarje skola i sin utveckling. Folkskolan kan icke i våra städer undvara detta intresse, och man måste därför på något sätt trygga dess behöriga inflytande på folkskolans ledning. Det är väl ock i någon mån detta, som varit bestämmande för Kungl. Maj:ts förslag att förlägga valet af folkskolestyrelsens ena hälft till kyrkostämman.

I den mån denna anordning åsyftat att bereda föräldraintresset inflytande i folkskolestyrelsen, är det emellertid enligt min uppfattning *fullkomligt förfeladt*, så länge man nämligen bibehåller nu gällande röstgrund. Vare sig man valt utvägen att låta stadsfullmäktige ensamma eller kyrkostämman ensam utse hela folkskolestyrelsen synas mig utsikterna, att föräldraintresset skulle i någon mån ha blifvit tillgodosedt, ljusare. I längden skulle väl ingendera af dessa institutioner kunnat motsätta sig ett så berättigadt kraf, om den ensam burit ansvaret för folkskolestyrelsens sammansättning. Men nu öppnar Kungl. Maj:ts förslag en utväg till hvad man kallat en 'ansvarsdivision' för de stora röstägarnes ovillighet att göra en eftergift åt föräldrarnas kraf. Stadsfullmäktige kunna skjuta öfver ansvaret på kyrkostämman och kyrkostämman på stadsfullmäktige. Och resultatet blir i hvarje fall ogynnsammare än om en enda valkorporation burit hela ansvaret. Det synes mig därför obetingadt fördelaktigare, därest röstgrunden vid detta val lämnas oförändrad, att stadsfullmäktige äfven ur föräldraintressets synpunkt välja hela folkskolestyrelsen.

Då emellertid från olika håll förslag framkommit, som afse att på ett någorlunda effektivt sätt tillförsäkra föräldrarne inflytande på folkskolestyrelsens sammansättning synes mig något af dessa vara värdt att upptagas vid frågans afgörande.

Två vägar kunna tänkas för att trygga de små röstägarnes och för-

aldramaktens rätt. Den ena är att bibehålla röstgrunden oförändrad men införa en ny valkorporation för folkskolestyrelsens ena hälft, en så kallad föräldrastämman, vid hvilken endast folkskolebarnens föräldrar och målsmän ägde utöfva rösträtt. Den andra är att vid detta val bibehålla en nu befintlig valkorporation, men införa röstning per capita bland de kommunalt röstberättigade. Båda vägarna synas vara framkomliga. Men då de största sympatierna under frågans förberedande behandling synas ha tillkommit den sistnämnda utvägen, torde det vara klokast att stanna vid denna. Föredragande departementschefen synes till och med ha omfattat denna röstning per capita med sympati. 'Den tanke', yttrar han, 'som tagit sig uttryck i de nu omnämnda framställningarna, kan ju synas tilltalande, och betydelsen för folkskolan af att densamma utaf barnens föräldrar och målsmän omfattas med intresse och förtroende får icke underskattas'. Tanken har emellertid syntts statsrådet för 'radikal', och han afvisar den därför med en förmodan, att föräldrainsresset ändå skall under de nya förhållandena veta att göra sig gällande.

Denna förmodan lär dock nog knappast vara mera än en from önskan. Äfven om det hvilande rösträttsförslaget skulle komma att antagas, förefinnes ingen som helst möjlighet för de små röstägarna att af egen kraft få en representant vald i våra städer å ett område, där icke proportionella val tillämpas. Och hvad det 'radikala' angår, så stå vi väl nu i begrepp att införa röstning pr capita å ett annat område, där man förut fasat tillbaka för radikalismen i en sådan anordning. Det synes ej vara farligare att tillämpa denna princip vid val af en del af skolstyrelsen än vid val af präst.

Då sålunda denna framställning kommer att upptaga *lika rösträtt* vid val af folkskolestyrelsens ena del, synes mig dock icke lämpligt att förlägga detta val till kyrkostämman.

Detta af flera skäl.

Folkskolan är en *alla* föräldrars angelägenhet. Vid kyrkostämman utestängas dissenters från rösträtt. Och detta synes mig vara en principiell orättvisa, då det gäller folkskoleangelägenheter. I § 6 mom. 2 af Kungl. Maj:ts ifrågavarande lagförslag föreskrifves angående ledamot af folkskolestyrelsen: 'I öfverläggning och beslut om ärende, som rör kristendomsundervisningen må icke deltaga ledamot, som är af främmande trosbekännelse eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan.' Antages detta stadgande, framträder till fullo orättvisan i att utestänga dissenters från val af ledamot i folkskolestyrelsen.

Det synes därjämte vara att underhålla en onödig och olämplig dualism i folkskolestyrelsens organisation att fördela dess val på både den

borgerliga och kyrkliga kommunen. Skall man nu taga steget att förflytta folkskolan i våra städer under den borgerliga kommunens intresseområde, så finnas inga talande skäl för att göra det blott till en del.

Slutligen torde rent valtekniska skäl tala för att valen ske annorstädes än å kyrkostämman. Lämpligast ur alla synpunkter synes vara, att ifrågavarande val förrättas å *allmän rådstuga*, vid hvilken äfven dissenters äga rösträtt och å hvilken stadsfullmäktigevalen förrättas.

Kungl. Maj:ts förslag angående folkskolestyrelsens sammansättning upptager, såsom ofvan påpekats, kyrkoherden eller, där flera kyrkoherdar finnas, den domkapitlet därtill förordnar att vara själfskrifven ledamot af folkskolestyrelsen. Däremot slopas den nuvarande anordningen, att ordförandeplatsen skall beklädas af kyrkoherden, vare sig han därför är skickad eller icke. Folkskolestyrelsen skall enligt Kungl. Maj:ts förslag själf välja sin ordförande. Härmed har ändtligen på den punkten sunda förnuftet kommit till heders, fast man eljest på vissa håll sökt göra kristendomens vara eller icke vara beroende på den prästerliga själfskrifvenheten i skolrådet. Men ecklesiastikministern har blott stannat på halfva vägen, då han föreslagit en prästman som själfskrifven *ledamot* af skolrådet. Anordningen motiveras därmed, att kristendomsundervisningen inom folkskolan fortfarande bör innehafva den framskjutna ställning, att samma undervisning bör äga sin särskilda målsman inom skolstyrelsen. Detta uttalande kan knappast bero på annat än en missuppfattning. Hvad den 'framskjutna ställningen' angår, bestämmes den icke af de skilda städernas skolstyrelser utan af Kungl. Maj:t. Och beträffande undervisningens bedrivande i detta ämne är prästerskapet jämlikt folkskolestadgans 63 § tillförsedt rätten att 'utöfva sorgfällig uppsikt' öfver densamma. Det har icke ansetts nödigt att skrifva några lagparagrafer beträffande de allmänna läroverken, att t. ex. en ledamot af öfverstyrelsen skall vara prästman, utan man har antagit, att den saken reglerar sig själf med hänsyn till de praktiska behofven. Det öfverensstämmer ock föga med de åsikter och principer, som på andra områden göra sig gällande — att bibehålla själfskrifvenhet å ett område som detta. Det borde ock för prästmannen kännas mindre tillfredsställande att sitta i skolstyrelsen på grund af sitt ämbete än på grund af medborgares förtroende. Ur dessa och många andra synpunkter torde äfven det själfskrifna ledamotskapet i folkskolestyrelsen böra förkastas.

Den plats i skolstyrelsen, som härigenom skulle uppstå inom det nu föreslagna antalets ram, borde tydligen besättas af stadsfullmäktige, som *härigenom komme att tillsätta majoriteten inom folkskolestyrelsen.*

Folkskolestyrelsen skulle sålunda tillsättas enligt följande grundsatser.

Antalet ledamöter skall, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, vara udda, minst 9, högst 21. Den prästerliga själfskrifvenheten upphör. Stadsfullmäktige välja det antal, som är närmast öfver hälften. Återstoden väljes å allmän rådstuga af de kommunalt röstberättigade genom lika rösträtt.

En så sammansatt folkskolestyrelse synes mig vara bra mycket mera än den af Kungl. Maj:t föreslagna ägnad att gifva de för vår folkskolas utveckling nödiga intressena tillfälle att komma till sin rätt, utan att den därför åsidosätter ganska långt gående kraf på varsamhet och kontinuitet i utvecklingen.

I enlighet med dessa grundsatser hemställer jag under anhållan, att lagutskottet ville företaga nödiga jämkningar och omformuleringar i den här nedan föreslagna lagtexten,

att Riksdagen ville för sin del besluta att § 4 i Kungl. Maj:ts förslag till lag angående folkskoleväsendet i vissa städer må erhålla följande lydelse:

§ 4.

Folkskolestyrelsen utgöres af ett udda antal bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare utsedda ledamöter, minst nio och högst tjuguen, af hvilka stadsfullmäktige utse det antal, som närmast öfverstiger hälften, och återstoden väljes enligt de bestämmelser, som gälla för val af stadsfullmäktige, dock så, att vid detta val hvarje röstberättigad endast äger en röst.

Val af — — — — afgangne.

Suppleanter för de valda ledamöterna må ock utses till det antal, som anses erforderligt.

Kvinna, som — — — — uppdraget.

Ett bifall till ofvanstående framställning kräfver en lätt verkställd jämkning i öfvergångsbestämmelserna, hvilken lagutskottet benäget torde verkställa.

Vid behandlingen i lagutskottet afstyrktes som bekant Kungl. Maj:ts proposition, och i följd däraf kommo de i anledning af densamma väckta motionerna icke under lagutskottets pröfning. Fem reservanter från Andra Kammaren ansågo, att utskottet bort i hufvudsak tillstyrka de i propositionen upptagna lagförslagen och fördenskull ingå i pröfning af de särskilda bestämmelserna i desamma jämte tillhörande motioner. Då nu Kungl. Maj:t å nyo framlagt proposition i frågan och departementschefen icke i sitt bemötande af min motion från fjolårets riksdag framlagt något som helst skäl, som jag funnit öfvertygande gentemot de af mig anförda, upprepar jag härmed min framställning från fjolårets riksdag.

Yrkandet om rösträtt pr capita vid val af folkskolestyrelsens ena hälft kan jag med så mycket större kraft vidhålla, som Kungl. Maj:t nu föreslagit sådan röstning vid prästval.

Jag hemställer följaktligen, att Riksdagen ville för sin del besluta, att § 4 i Kungl. Maj:ts förslag till lag angående folkskoleväsendet i vissa städer må erhålla följande lydelse:

§ 4.

Folkskolestyrelsen utgöres af ett udda antal bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare utsedda ledamöter, minst nio och högst tjuguen, af hvilka stadsfullmäktige utse det antal, som närmast öfverstiger hälften, och återstoden väljes enligt de bestämmelser, som gälla för val af stadsfullmäktige, dock så, att vid detta val hvarje röstberättigad endast äger en röst.

Val af — — — — afgangne.

Suppleanter för de valda ledamöterna må ock utses till det antal, som anses erforderligt.

Kvinna, som — — — — uppdraget.

Ett bifall till ofvanstående framställning kräfver en lätt verkställd jämnkning i öfvergångsbestämmelserna, hvilken lagutskottet benäget torde verkställa.

Därest någon jämnkning i lagtextens formulering eller i någon af lagens öfriga delar skulle befinnas erforderlig för vinnande af motionens syfte, vill jag härmed äfven ha framställt motion om sådana förändringar.»

Herr *Byströms* motion har följande lydelse:

*Herr Byströms
motion.*

»I Kungl. Maj:ts proposition n:o 103 med förslag till lag angående folkskoleväsendet i vissa städer föreslås bland annat, att en folkskolestyrelse skall bildas, och att den skall enligt § 4 sammansättas sålunda, att utom ordföranden kyrkostämman väljer halfva antalet ledamöter och stadsfullmäktige andra hälften, I denna styrelse kan det då inkomma personer med ganska olika meningar i en del frågor, och böra väl dessa personer hafva rätt att inom vanliga gränser tala och rösta i de ärenden, som styrelsen får att behandla.

I kungl. förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämma, kyrkoråd och skolråd säges i § 4: Rättighet att deltaga i kyrkostämmans öfverläggningar och beslut tillkommer, på landet, den som på kommunalstämma, och i stad, den som vid allmän rådstuga rösträtt äger: främmande reli-

gionsbekännare och de, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, dock härifrån undantagne.'

För att såsom mig synes, alltfört rörande skolärenden uppehålla den numera föga lämpliga bestämmelsen i nyssnämnda kyrkolagsparagraf har Kungl. Maj:t, stödd af vissa kyrkliga myndigheter, nu inryckt i skollagsförslagets § 6 följande moment:

'I öfverläggning och beslut om ärende, som rör kristendomsundervisningen, må icke deltaga ledamot, som är af främmande trosbekännelse eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan.'

Om nu en så kallad främmande trosbekännare, t. ex. en duktig och för saken intresserad metodist, som ju icke kunnat få utträda ur statskyrkan utan att bekänna sig vara en kristen, blefve invald i folkskolestyrelsen, skulle han icke få deltaga i ärenden, som röra kristendomsundervisningen, under det att kanske en annan ledamot, som föga eller intet intresse hade för sådana frågor, skulle få däri deltaga. Kan detta vara rätt och klokt?

Enligt hvad som statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet anför till statsrådsprotokollet hafva år 1907 tillkallade sakkunnige, nämligen kammarrättsrådet J. Östberg, kontraktsprosten K. E. Edlund och folkskoleinspektören A. Fridén haft att inkomma med förslag till ifrågavarande bestämmelser. Dessa sakkunnige synas icke hafva tänkt sig, att det vore nödvändigt att utestänga en dissenter, om han valdes till ledamot i folkskolestyrelsen, från rätten att liksom öfriga valda ledamöter deltaga i folkskolestyrelsens alla angelägenheter.

Då denna fråga förevar i Andra Kammaren 1908, hade herr Emil Hammarlund ett anförande, ur hvilket förljande synes mig lämpligen kunna anföras här:

'Särskildt vill jag fästa uppmärksamheten på en motion af herr Byström, uti hvilken han föreslagit, att den bestämmelsen i lagförslaget måtte utgå, hvilken säger, att dissenters, som möjligen sitta i skolstyrelse, icke skola få deltaga i behandlingen af frågor, som röra kristendomsundervisningen. En sådan inskränkning finnes icke här i Stockholm, och jag tror icke heller att den är behöflig.'

Man torde också få anse, att Riksdagen ställer sig något annorlunda nu än förr till en fråga sådan som den föreliggande. På grund af motioner, däribland en af mig, om att dissenters skulle i ärenden, som rörde skolan, äga rätt att på kyrkostämma deltaga i likhet med öfriga röstberättigade medlemmar, har som bekant Riksdagen innevarande år i enlighet med lagutskottets tillstyrkan fattat beslut om en skrifvelse till Kungl. Maj:t, hvori det bland annat anhålles, att Kungl. Maj:t ville taga under öfvervägande, 'huru gällande lagstiftning lämpligast må kunna ändras därhän,

att främmande trosbekännare och de, som anmält sig till utträde ur kyrkan, ej på grund där af uteslutas från rätt att deltaga i afgörandet af frågor, som icke pröfvas vara af beskaffenhet att bära allenast af kyrkans medlemmar handläggas, och inkomma till Riksdagen med där af föranledt lagförslag. I motiveringen härtill heter det: 'I främsta rummet framställer sig till besvarande frågan, hur tillfälle må kunna beredas främmande trosbekännare eller dem, som blott anmält sig till utträde ur statskyrkan, att fortfarande utöfva inflytande på sådana till kyrkostämmas handläggning hörande ärenden, som icke äro af beskaffenhet att bära allenast af kyrkans medlemmar afgöras. Denna fråga kräfver i själfva verket sin lösning redan under nu bestående förhållanden med afsennde på villkoren för rätt till utträde ur statskyrkan. I herr Byströms förevarande motion har också, utan att vidgad rätt till utträde ur statskyrkan därvid ifrågasatts, hemställts om ändring i angifvet syfte af förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862. Om emellertid ordnandet af denna angelägenhet redan under nuvarande förhållanden synes af behovvet påkalladt, lärer det vara uppenbart, att så i ännu högre grad blefve fallet, därest vidgad rätt till utträde ur statskyrkan skulle medgifvas'.

Som exempel på att äfven en dissenter kan med fördel användas i fråga om förtroendeuppdrag på skolans område må anföras: I en socken i mellersta Sverige invaldes en frikyrklig person, som lagligen utträdt ur statskyrkan, i skolrådet. När man sedan frågade prästen, som väl visste hvad han gjorde, och som för öfrigt äfven varit ledamot af Riksdagen, huru han kunde tillåta, att en främmande trosbekännare invaldes i skolrådet, svarade han, att dels ville folket hafva honom och dels var han en af de bästa och mest intresserade för skolan.

I en socken i Uppland fanns en handlande, som ej var på statskyrkligt sätt döpt som barn och sålunda ej heller konfirmerad. Men han tillhörde baptistförsamlingen. Han hade haft en del kommunala uppdrag. Socknens kyrkoherde, som i lif och lära var statskyrkokotrogen, men human och vänlig mot alla, ville hafva den ifrågavarande handlanden, som också i flere år insamlat prästlönen, in i skolrådet. Handlanden, som intresserade sig mycket för att barn och ungdom skulle få så bra fostran som möjligt, blef af annan person än prästen föreslagen till ledamot af skolrådet och vald, utan att prästen därom sade något. Men sedan valet skett bad han att få anteckna reservation till protokollet, ty, sade han, det kan hända, att någon gör anmärkning öfver att kyrkostämman invalt i skolrådet en man, som är odöpt och okonfirmerad, och då måste jag hafva något att åberopa.

Det är ju tänkbart, att om man antager den ifrågavarande lagbestäm-

melsen, flera sådana fall skulle kunna komma att inträffa. Att äfven dissenters kunna vara lämpliga för förtoendeuppdrag på skolområdet vitsordas ju också af Kungl. Maj:t, då det i propositionen säges:

'Det har såsom skäl mot öfverflyttningen anförts, att valrätt och valbarhet till stadsfullmäktige skulle tillkomma jämväl främmande religionsbekännare och dem, som anmält sig till utträde ur svenska kyrkan, hvardan sådana personer kunde komma att såsom ledamöter af stadsfullmäktige och äfven af skolstyrelsen utöfva inflytande på folkskoleärendenas afgörande. Jag kan icke heller finna detta skäl afgörande. Folkskolan är ju en skola äfven för deras barn, som icke tillhöra svenska statskyrkan. Det finnes intet skäl, hvarför icke dessa utomstående, från hvilka man dock ofta sett mycket stora bevis på kärlek till och omvårdnad om den svenska folkundervisningen, skulle få hafva ett ord med i frågor rörande denna undervisning.'

På grund af hvad jag nu anført, vågar jag vördsamt föreslå, att Riksdagen måtte besluta, att andra stycket i § 6 i lagförslaget angående folkskoleväsendet i vissa städer, hvilket framlägges i Kungl. Maj:ts proposition n:o 103, och som lyder: 'I öfverläggning och beslut om ärende, som rör kristendomsundervisningen, må icke deltaga ledamot, som är af främmande trosbekännelse eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan', måtte utgå.»

Utskottets yt-
rande.

Den meningen har i senare tid gjort sig allt starkare hörd, att den behandling, som i allmänhet kommer folkskoleärendena i våra städer till del, icke är tillfredsställande. Man framhåller, att dessa ärenden numera — i motsats mot hvad som kan hafva varit förhållandet vid tillkomsten af gällande kommunallagar — nått en sådan omfattning och betydelse, att de icke längre lämpa sig för behandling å kyrkostämman. Denna tungt arbetande institution med dess hundra- och tusental af röstberättigade har nämligen hvad städerna angår icke längre ansetts fylla de uppgifter, man i våra dagar ställer på en beslutande församling. Men oafsedt detta förhållande gör sig med styrka gällande ett behof, att ledningen af folkskoleväsendets alltmer omfattande ekonomi lägges i händerna på den myndighet, som eljest handhar städernas ekonomiska frågor. Härigenom skulle vinnas en i allmänhet eftersträfvansvärd större enhet och planmässighet i behandlingen af dylika frågor. Nu antydda förhållanden, som särskildt framträdt i de större städerna, hafva legat till grund dels för tillkomsten af lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903, och dels vidare för särskilda under åren 1906 och 1907 till Kungl. Maj:t ingifna framställningar från kyrkostämmorna i Linköping, Norrköping, Jönköping, Malmö, Lund, Örebro och Gäfle, samtliga afseende

att beslutanderätten i folkskolefrågor skulle i ungefär enahanda ordning som i Stockholm öfverflyttas till stadsfullmäktige.

De nu föreliggande lagförslagen, hvilka i sak i allo öfverensstämma med 1908 års kungl. förslag i ämnet, afse att råda bot å förefintliga missförhållanden och tillmötesgå ofvanomförmälda och andra framkomna klagomål öfver den nuvarande ordningen. För sådant ändamål skall enligt förslagen i stad, där stadsfullmäktige finnes, Konungen på därom gjord framställning äga förordna, att folkskoleväsendet samt frågor om uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn skola utgöra en för hela staden gemensam angelägenhet, hvilken staden såsom kommun har att vårda. Närmast skola dessa frågor handhafvas af en folkskolestyrelse, hvilken till stadsfullmäktige intager ungefär samma ställning, som de af fullmäktige utsedda nämnder. Folkskolestyrelsen utgöres af kyrkoherden eller, där i en stad finnas flera stadsförsamlingar med särskilda kyrkoherdar, den bland desse, som domkapitlet utser, samt, efter stadsfullmäktiges bepröfvande, af minst åtta, högst tjugo andra ledamöter, utsedda till hälften af stadsfullmäktige och till hälften af kyrkostämman eller, där stadsförsamlingarna äro flera, af kyrkostämmorna hvar för sig enligt af domkapitlet för hvarje gång bestämd fördelning. Styrelsen äger att inom sig utse ordförande samt är berättigad att åt särskilda, inom densamma utsedda nämnder öfverlämna beslutanderätten i vissa frågor.

Utskottet finner de hufvudprinciper, hvarå de ifrågavarande lagförslagen sålunda äro byggda, väl afvägda, och kan utskottet såväl beträffande i allmänhet de synpunkter, hvilka vid förslagens utarbetande varit bestämmande som i fråga om de af herrar Clason och Rydén i ofvan intagna, af dem afgifna motioner framställda yrkanden, hvilka öfverensstämma med de af dem m. fl. i motioner vid förlidet års riksdag i ämnet framställda, hänvisa till statsrådet och chefens för ecklesiastikdepartementet yttrande till det vid propositionen i utdrag fogade statsrådsprotokollet.

Beträffande den mening nästlidet års lagutskott uttalade i den föreliggande frågan — att vid sidan af den nya folkskolestyrelsen skolrådet borde kvarstå såsom en enligt utskottets uppfattning nyttig förbindelseled mellan styrelsen å ena sidan och hemmet och föräldraintresset å den andra — har utskottet icke ansett sig böra genom ett vidhållande af denna mening äfventyra frågans lösning. Visserligen anser utskottet fortfarande det vara af vikt, att församlings- och lokalintresset med afseende å skolväsendet tillfredsställande beaktas, men vill utskottet hoppas, att detta skall ske genom föreskriften, att i stad, för hvilken den föreslagna lagen förklarats tillämplig, kyrkostämman eller, där församlingarna äro flere, kyrkostämmorna hvar för sig, enligt angifven fördelning, tillerkänts rätt att i folkskolestyrelsen utse ett lika stort antal ledamöter, som skall väljas af stadsfullmäktige.

Gentemot herr Clasons yrkande vill utskottet, i likhet med lagutskottet nästlidet år, ytterligare framhålla, att detsamma afser icke blott de ärenden, hvarom i den kungl. propositionen är fråga, utan äfven de kyrkliga ärendena, samt att förslaget i sistnämnda del innebär en omgestaltning af nu rådande förhållanden, hvilken, såvidt utskottet kan döma, icke uppbäres af någon allmän mening inom de samhällen, om hvilka här är fråga. Genom tillskapande af en sådan särskild ny korporation, som i denna motion ifrågasättes, skulle det ofvan uttalade viktiga önskemålet om folkskolebudgetens öfverflyttande till stadens allmänna representation fortfarande förblifva obeaktadt. Beträffande särskildt den af sistnämnde motionär framhållna, numera tillkomna omständigheten, att innevarande års riksdag i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhållit om utredning, under hvilka villkor det må tillåtas medlem af svenska kyrkan att äfven utan uppgifven afsikt att öfvergå till annat trossamfund utträda ur kyrkan, samt att häraf kunde följa, att skillnaden mellan den borgerliga och kyrkliga kommunen till skada för folkskolan förstörades, finner utskottet detta argument desto mindre förtjäna beaktande, som Riksdagen i samma skrifvelse äfven begärt utredning i syfte, att främmande trosbekännare och de, som anmält sig till utträde ur statskyrkan, ej på grund däraf skola uteslutas från rätt att deltaga i afgörandet af kommunala frågor, som icke pröfvas vara af beskaffenhet att bära endast af kyrkans medlemmar handläggas. Till dessa frågor synas — såsom i den motion, hvarpå sistnämnda framställning grundades, också framhölls — bära i allmänhet höra äfven folkskolefrågor.

Beträffande herr Rydés yrkande kan utskottet, lika med föredragande departementschefen, icke finna riktigt, att kyrkostämman beröfvas allt inflytande på folkskolestyrelsens sammansättning, hvarigenom ju det lokala intresset och församlingsintresset skulle alldeles bortelimineras. Ej heller kan utskottet anses lämpligt, att vid val till folkskolestyrelse annan röstgrund tillämpas än den, som i allmänhet är eller skall blifva gällande i fråga om kommunala afgöranden. Vidare vill utskottet icke medverka till att, såsom i samma motion påyrkas, beröfva folkskoleundervisningen den särskilda kyrkliga representant, som kyrkoherden i egenskap af själfskrifven ledamot i styrelsen enligt förslaget är ämnad att fortfarande vara.

Enligt den kungl. propositionen skall den framställning, hvarpå beslut om den ifrågavarande lagstiftningens tillämpning för en stad skall grundas, utgå antingen från stadsfullmäktige i staden eller från kyrkostämman. Departementschefen framhåller till statsrådsprotokollet, att en framställning från endera af dessa myndigheter syntes bära vara tillräcklig

för att få frågan upptagen till pröfning, men att naturligtvis i hvarje fall den andra myndigheten skulle blifva hörd i ärendet. Lika med hvad som framhållits bland annat i motiveringen i herr Clasons omförmälda motion, kan utskottet icke finna det annat än mindre egentligt, att en kyrklig kommun sålunda skall kunna alldeles mot sin vilja beröfvas en del af sin kommunala själfbestämningsrätt. Det synes utskottet, som om initiativet till en den kyrkliga kommunen så starkt berörande ändring i förhållandena som den här afsedda riktigast borde utgå från den myndighet, som för närvarande författningsenligt har att i första hand besluta angående ifrågavarande ärenden, d. v. s. från kyrkostämman eller, där i en stad finnas flera dylika, från någon af dem. I enlighet härmed föreslår utskottet, att orden »stadsfullmäktige eller» i 1 § af förslaget till lag angående folkskoleväsendet i vissa städer utgå.

Med framhållande bland annat af den vidgade rätt för främmande trosbekännare och dem, som anmält sig till utträde ur svenska kyrkan, att deltaga i kommunala afgöranden, som kan väntas blifva en följd af innevarande års riksdags förutberörda, i ämnet aflåtna skrifvelse till Kungl. Maj:t, har herr Byström uti sin ofvan intagna motion upprepat sitt äfven vid nästlidet års riksdag framställda yrkande, att ur sistnämnda lagförslag måtte utgå det i andra stycket af dess 6 § meddelade stadgande, att i öfverläggning och beslut om ärenden, som röra kristendomsundervisningen, icke må deltaga ledamot i folkskolestyrelse, som är af främmande trosbekännelse eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan. På de i motionen anförda skäl och då enligt utskottets uppfattning den omständigheten, att en person tillhör statskyrkan, väl icke är något säkert kriterium på intresse från hans sida för frågor rörande undervisningen i kristendom, utan fastmer sådant intresse enligt erfarenhetens vittnesbörd ofta i samma eller högre grad kan förefinnas hos dissenters, har utskottet ansett sig böra biträda detta yrkande, som äfven öfverensstämmer med hvad som redan gäller beträffande folkskoleöfverstyrelsen i Stockholm.

På grund af hvad sålunda förekommit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, under förklarande att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition n:o 103 icke kunnat i oförändradt skick af Riksdagen bifallas, måtte, med afslag å herrar Clasons och Rydéns omförmälda motioner, i anledning af propositionen och herr Byströms förevarande motion för sin del antaga följande:

LAG

angående folkskoleväsendet i vissa städer.

Härigenom förordnas som följer:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

§ 1.

I stad, där stadsfullmäktige finnas och Konungen på framställning af *stadsfullmäktige* eller kyrkostämman därom förordnat, skola folkskoleväsendet samt frågor om uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn utgöra en för hela staden gemensam angelägenhet, hvilken staden såsom kommun har att vårda.

I sådan stad skola kostnaderna för ofvannämnda ändamål beslutas och utgöras på sätt om kommunalutskylder är stadgadt; dock att vederbörande skoldistrikt bibehållas vid den dem enligt gällande folkskolestadga tillkommande rätt att, såsom bidrag till kostnaderna för skolväsendet, af hvar och en, som erlägger mantalspenningar, upptaga en särskild afgift.

(Utskottets förslag.)

§ 1.

I stad, där stadsfullmäktige finnas och Konungen på framställning af kyrkostämman därom förordnat, skola folkskoleväsendet samt frågor om uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn utgöra en för hela staden gemensam angelägenhet, hvilken staden såsom kommun har att vårda.

I sådan stad skola kostnaderna för ofvannämnda ändamål beslutas och utgöras på sätt om kommunalutskylder är stadgadt; dock att vederbörande skoldistrikt bibehållas vid den dem enligt gällande folkskolestadga tillkommande rätt att, såsom bidrag till kostnaderna för skolväsendet, af hvar och en, som erlägger mantalspenningar, upptaga en särskild afgift.

§ 2.

Folkundervisningen i stad, där denna lag äger tillämpning, ordnas enligt af Konungen utfärdade bestämmelser.

§ 3.

I stad, som i § 2 afses, handhafvas de i § 1 mom. 1 omförmälda angelägenheter närmast af en folkskolestyrelse.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Med afseende å folkskoleväsendet tillhör det denna styrelse särskildt: att i enlighet med gällande författningar och reglementen ordna och med uppmärksamhet följa undervisningen, utöfva den ekonomiska förvaltningen samt hafva tillsyn öfver de för folkskoleväsendet upplåtna lokaler; att tillsätta och afskeda lärare äfvensom de tjänstebiträden, hvilka ställas till styrelsens förfogande; att ombesörja verkställighet af stadsfullmäktiges beslut i alla de fall, där ej sådan verkställighet uppdragits åt vissa därtill utsedda personer; att till stadsfullmäktige göra de framställningar och förslag, hvilka omständigheterna kunna påkalla; samt att afgifva de förberedande utlåtanden, som af stadsfullmäktige infor dras.

Angående styrelsens skyldigheter med afseende å uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn är särskildt stadgadt.

Det åligger styrelsen att före den 15 oktober hvarje år till stadsfullmäktige afgifva förslag till nästföljande års utgifts- och inkomststat rörande folkskoleväsendet och barnavården; skolande i utgiftsförslaget intagas de utgifter, som redan äro beslutade att under det nästföljande året utgå, äfvensom de, hvilka styrelsen därutöfver anser af behovet påkallade att under samma år utgå, samt i inkomstförslaget upptagas de inkomster, som för det nästföljande året äro eller anses vara att påräkna.

§ 4.

Där ej Konungen med afseende å särskilda vid tiden för denna lags utfärdande förefintliga förhållanden annorlunda förordnar, utgöres folkskolestyrelsen af kyrkoherden i stadsförsamlingen eller, där i en stad flera stadsförsamlingar med särskilda kyrkoherdar finnas, den bland dessa, som domkapitlet utser, samt, efter stadsfullmäktiges bepröfvande, af ett jämnt antal ledamöter, minst åtta och högst tjugu, utsedda till hälften af stadsfullmäktige bland stadens vid fullmäktigeval röstberättigade inbyggare och till hälften af kyrkostämman eller, där stadsförsamlingarna äro flera, af kyrkostämmorna hvar för sig enligt den fördelning dem emellan, som domkapitlet för hvarje fall bestämmer, bland de å kyrkostämman röstberättigade.

Val af ledamot i folkskolestyrelsen gäller för en tid af fyra kalenderår. Afgår vald ledamot under den tid, för hvilken han blifvit utsedd, väljes annan ledamot för den tid, som återstått för den afgangne.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Domkapitlet, stadsfullmäktige och kyrkostämma må ock utse suppleanter för de af dem valda ledamöterna till det antal, som anses erforderligt.

Kvinna, som blifvit utsedd till ledamot eller suppleant, är berättigad att när som helst afsäga sig uppdraget.

§ 5.

Den som icke uppnått tjugufem års ålder; den som ej råder öfver sig och sitt gods; den som till borgenärer all sin egendom afträdt och icke, på sätt lag förmår, gitter visa, att han är befriad från deras kraf; den som är förlustig medborgerligt förtroende eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till förlust af sådant förtroende, eller den som är ställd under framtiden för brott, hvilket medför nämnda påföljd; samt den som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan eller att i rikets tjänst vidare nyttjas, må ej vara ledamot eller suppleant i folkskolestyrelse.

§ 6.

Folkskolestyrelsen utser inom sig för hvarje kalenderår ordförande och vice ordförande. Styrelsen sammanträder på ordförandens kallelse så ofta han finner nödigt eller då minst halfva antalet af ledamöterna gör framställning därom.

I öfverläggning och beslut om ärende, som rör kristendomsundervisningen, må icke deltaga ledamot, som är af främmande trosbekännelse eller anmält sig till utträde ur svenska kyrkan.

Ärende må icke hos folkskolestyrelsen företagas till afgörande, därest icke mer än hälften af ledamöternas hela antal är tillstädes. Dock äger styrelsen att åt särskilda inom densamma för handläggning af nedan angifna ärenden utsedda näm-

§ 6.

Folkskolestyrelsen utser inom sig för hvarje kalenderår ordförande och vice ordförande. Styrelsen sammanträder på ordförandens kallelse så ofta han finner nödigt eller då minst halfva antalet af ledamöterna gör framställning därom.

Ärende må icke hos folkskolestyrelsen företagas till afgörande, därest icke mer än hälften af ledamöternas hela antal är tillstädes. Dock äger styrelsen att åt särskilda inom densamma för handläggning af nedan angifna ärenden utsedda näm-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

der, en hvar bestående af minst fyra personer, öfverlämna att enligt de närmare föreskrifter, som af styrelsen meddelas, med styrelsens rätt och befogenhet besluta om beviljande af tjänstledighet åt och förordnande af vikarier för lärare, om tillämpning på enskilda fall af bestämmelser, antagna af styrelsen, om åtgärder enligt gällande folkskolestadga mot vanartade skolbarn eller tredskande föräldrar och målsmän samt för öfrigt i mindre ärenden af ekonomisk natur; skolande dock för giltigheten af dylik nämnds beslut erfordras, att minst tre af dess ledamöter deltagit i beslutet och att samtliga tillstädesvarande ledamöter varit om detsamma ense.

Om folkskolestyrelsens rätt att åt nämnd uppdraga handläggningen af ärenden rörande uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn gäller hvad särskildt är stadgad.

Af ofvanberörda nämnder vidtagna åtgärder skola vid folkskolestyrelsens nästföljande sammanträde för styrelsen anmälas.

(Utskottets förslag.)

der, en hvar bestående af minst fyra personer, öfverlämna att enligt de närmare föreskrifter, som af styrelsen meddelas, med styrelsens rätt och befogenhet besluta om beviljande af tjänstledighet åt och förordnande af vikarier för lärare, om tillämpning på enskilda fall af bestämmelser, antagna af styrelsen, om åtgärder enligt gällande folkskolestadga mot vanartade skolbarn eller tredskande föräldrar och målsmän samt för öfrigt i mindre ärenden af ekonomisk natur; skolande dock för giltigheten af dylik nämnds beslut erfordras, att minst tre af dess ledamöter deltagit i beslutet och att samtliga tillstädesvarande ledamöter varit om detsamma ense.

Om folkskolestyrelsens rätt att åt nämnd uppdraga handläggningen af ärenden rörande uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn gäller hvad särskildt är stadgad.

Af ofvanberörda nämnder vidtagna åtgärder skola vid folkskolestyrelsens nästföljande sammanträde för styrelsen anmälas.

§ 7.

Vid val till ordförande och vice ordförande samt, där så äskas, vid öfriga val sker omröstning med slutna sedlar, och lotten skiljer mellan dem, som erhållit lika antal röster.

I öfrigt verkställs omröstning öppet, och blir den mening gällande, hvarom de flesta förena sig. Äro rösterna för olika meningar lika delade gäller den mening, som biträds af ordföranden.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

§ 8.

Vid folkskolestyrelsens sammanträden föres protokoll, hvilket skall genast eller sist vid nästa sammanträde justeras; dock kan, särskildt för hvarje gång, uppdragas åt två eller flera af styrelsens ledamöter att, jämte ordföranden, verkställa justeringen.

§ 9.

Ordföranden för styrelsens protokoll eller är för deras ordentliga förande ansvarig. Han har att med de tjänstebiträden, hvilka ställas till styrelsens förfogande, ombesörja skriftväxlingen, mottaga alla till styrelsen ställda skrivelser och framställningar, tillse, att räkenskaperna öfver de medel, som styrelsen omhänderhar, ordentligt föras i enlighet med gifna föreskrifter, samt vårda styrelsens handlingar och hålla register öfver dem.

§ 10.

Folkskolestyrelsen utser för hvarje kalenderår inom eller utom sig en kassaförvaltare.

§ 11.

Folkskolestyrelsen skall före den 1 mars till stadens drätselkammare aflämna redovisning för de medel, styrelsen under nästföregående år omhänderhaft, för att i stadens allmänna räkenskaper upptagas och tillika med dem granskas.

§ 12.

Angående besvär öfver folkskolestyrelsens beslut gäller hvad i lag eller författning finnes stadgadt om besvär öfver skolråds beslut; dock att besvärstiden skall räknas från den dag, underrättelse om beslutets meddelande anslagits hos styrelsen eller beslutet genom utdrag af protokollet delgifvits den klagande, den dagen likväl oräknad.

§ 13.

1. Där denna lag träder i tillämpning, skall, för så vidt ej på därom gjord framställning Konungen annorlunda förordnat, staden omedelbart

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

öfvertaga de rättigheter, stadens församling eller församlingar hafva till egendom och medel, som anslagits till eller användas för folkskoleväsendet och uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, samt ikläda sig skyldighet att fullgöra de förbindelser i fråga om dessa angelägenheter, för hvilka församlingen eller församlingarna hafva.

2. De före tidpunkten för denna lags tillämpning inom en stad i vederbörlig ordning fattade beslut rörande aflönings- och pensionsförhållanden skola äga samma giltighet, som om besluten fattats af stadsfullmäktige.

3. Angående dispositioner och testamentsanslag med afseende å de i § 1 mom. 1 omförmälda ändamål, hvilka före nyssnämnda tidpunkt blifvit eller därefter blifva ställda under förvaltning af skolråd eller skolstyrelse, gäller hvad särskildt är eller varder stadgadt.

§ 14.

För Stockholms stad gäller hvad särskildt är stadgadt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1910.

Konungens förordnande om att lagen skall äga tillämpning för särskild stad skall afse tiden från och med den 1 januari visst år efter det sådant förordnande meddelats.

Från och med denna tidpunkt skall, där ej enligt § 4 annorlunda förordnats, stadens folkskolestyrelse hafva den sammansättning, som i lagen stadgats, i följd hvaraf val af ledamöter och suppleanter skola ske före nämnda tidpunkt. Af de ledamöter och suppleanter, hvilka då utses, skola halfva antalet af de utaf stadsfullmäktige valda och halfva antalet af de utaf kyrkostämman valda eller, om detta antal icke är jämnt, det antal, som är närmast under hälften, efter lottning utträda vid slutet af året näst efter det, då lagen börjat tillämpas.

Skolväsendets räkenskaper för året närmast före sistberörda år granskas enligt dittills gällande bestämmelser.

Folkskollärartjänst, som är förklarad ledig, då lagen träder i tillämpning, tillsättes i dittills stadgad ordning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

LAG**om ändrad lydelse af 1 § i kungl. förordningen om kyrkostämma
samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862.**

Härigenom förordnas, att 1 § i kungl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 skall hafva följande ändrade lydelse:

Hvarje kyrkoförsamling — — — — — stadgar.

Har Kungl. Maj:t — — — — — stadgadt.

Angående vården af folkskolans och därmed sammanhängande angelägenheter i vissa städer är särskildt stadgadt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1910.

LAG**om ändrad lydelse af 2 och 28 §§ i lagen angående uppfostran
åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn
den 13 juni 1902.**

Härigenom förordnas, att 2 och 28 §§ i lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn den 13 juni 1902 skola hafva följande ändrade lydelse:

2 §.

I hvarje skoldistrikt skall finnas en barnavårdsnämnd, hvilken det åligger att i enlighet med denna lags bestämmelser taga vård om sådana i 1 § omförmälda barn, som vistas inom distriktet. Denna nämnd utgöres i stad, där folkskoleväsendet handhafves af stadsfullmäktige, af folkskolestyrelse och eljest, där ej särskild barnavårdsnämnd tillsättes enligt 27 §, af skolrådet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Folkskolestyrelse äger uppdraga handläggningen af i denna lag afsedda ärenden åt en särskild nämnd, bestående, förutom af den själfskrifna eller den af domkapitel eller i Stockholm af stadens konsistorium utsedda ledamoten, af minst fyra utaf styrelsens öfriga ledamöter; skolande dock alla framställningar till stadsfullmäktige göras af styrelsen i dess helhet.

28 §.

Då särskild styrelse på grund af 2 § utgör barnavårdsnämnd, skola, i afseende å afgifvande af utgifts- och inkomstförslag för utöfvande af styrelsens verksamhet i nämnda egenskap, beviljande af medel härtill, dessa medels handhafvande, granskning af styrelsens förvaltning och räkenskaper äfvensom ansvarsfrihet för styrelsen i samma egenskap, i motsvarande tillämpning gälla de särskilda föreskrifter, som inmedelats rörande sådan styrelsens handhafvande af folkskoleväsendet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1910.

Stockholm den 23 april 1909.

På lagutskottets vägnar:

ERNST TRYGGER.

Reservationer:

Herr af *Ekenstam* har ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till herr *Clasons* ofvan omförmälda motion.

Herrar *Zetterstrand*, *Ersson*, *Jansson* i Edsbäcken, *Olsson* i See, *Petersson* från Södertälje, *Forsberg*, *Karlsson* i Fjäl och *Leksell* hafva ansett, att utskottet bort tillstyrka 1 § i Kungl. Maj:ts förslag till lag om folkskoleväsendet i vissa städer, sådan denna paragraf lyder enligt propositionen.

Herrar *Pettersson* från Södertälje, *Ersson*, *Karlsson* i Fjäl och *Leksell* hafva ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till herr *Rydéns* förut

berörda motion, dock att den i kungl. propositionen upptagna bestämmelsen om rätt för Konungen att med afseende å särskilda vid tiden för den ifrågavarande lagens utfärdande förefintliga förhållanden medgifva undantag från stadgandena om folkskolestyrelses sammansättning borde bibehållas.

Herrar *Forsberg* och *Olsson* i See hafva ansett, att utskottet bort, med bibehållande af nyssnämnda undantagsbestämmelse, tillstyrka bifall i öfrigt till herr *Rydéns* motion, i hvad den angår sättet för val af ledamöter i folkskolestyrelse.

Herrar *Trygger*, *Ridderbjelke*, *Bergendahl*, *Nyström*, *von Baumgarten*, *Magnuson* och *Gezelius* hafva ansett, att utskottet bort afstyrka herr *Byströms* ofvanomförmälda motion.

Herrar *Zetterstrand*, *Jansson* i Edsbacken och *Olsson* i See hafva reserverat sig mot vissa delar af utskottets motivering.

Herrar *Rudebeck*, *Fahlén*, *Gustaf Andersson*, *Lorentz Petersson*, *Widén*, *Åkertund* och grefve *Hamilton* hafva anhållit få här antecknadt, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.